

Naturvårdsverket

Parter: Boliden Mineral AB

Målet gäller: ansökan om ändring av villkor enligt 24 kap 13 § miljöbalken, villkor 8 i deldomen 2014-10-03, mål M 3093-12

Bifogar dom i mål M 2868-19.

Mark- och miljödomstolen vill särskilt uppmärksamma er att bifogat beslut rör en industriutsläppsverksamhet.

Har ni frågor?

På webbplatsen finns information om domstolen och om handläggningen. Kontakta oss gärna om ni har frågor: 090-17 21 00.

Linda Sandström

Bifogade handlingar: aktbilaga 27 (mål M 2868-19)

Sida 1 (av 1)

Om domstolens behandling av personuppgifter, se www.domstol.se/personuppgifter. Kontakta oss för information på annat sätt.

Besöksadress

Nygatan 45

Telefon

090-17 21 00

Öppettider

måndag–fredag

08:00–16:00

Postadress

Box 138

901 04 Umeå

E-post

mmd.umea@dom.se

Webbplats

www.domstol.se, Info om vår

personuppgiftsbehandling:

www.domstol.se/umea-tingsratt/ eller kontakta

oss

SÖKANDE

Boliden Mineral AB, 556231-6850
932 81 Skelleftehamn

Ombud: [REDACTED]
Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB
Box 4291
203 14 Malmö

MOTPART

Länstyrelsen i Norrbottens län
971 86 Luleå

SAKEN

Ändring av villkor enligt 24 kap 13 § miljöbalken i tillståndet för Boliden Mineral AB:s verksamhet i Aitikgruvan – villkor 8 i deldomen den 3 oktober 2014, mål nr M 3093-12

Avrinningsområde: 4 (Kalix älv)
Koordinater (Sweref 99TM): N= 7 451 000 E= 759 000

DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens deldom den 3 oktober 2014 i mål nr M 3093-12 förordnar domstolen att villkor nr 8 rörande bl.a. nytt vattenmagasin vid Aitikgruvan i Gällivare kommun, ska ha följande lydelse (ändringen kursiverad):

8. Klarningsmagasinets dammar ska höjas till tillståndsgiven höjd senast vid utgången av år 2017. Det nya vattenmagasinet ska vara anlagt senast vid utgången av år 2022. Vattenhanteringen ska planeras och bedrivas så att bräddning till recipient minimeras.

Boliden Mineral AB ska senast vid utgången av år 2020 till tillsynsmyndigheten redovisa den slutliga utformningen av dammarna för vattenmagasinet. Av redovisningen ska framgå hur utformningen av dammarna, i tillämpliga delar, uppfyller vad som föreskrivs i RIDAS och GruvRIDAS i fråga om bl.a. filterregler, säkerhetsfaktorer för dammstabilitet och efterbehandlingsfas. Tillsynsmyndigheten får om det finns särskilda skäl medge att redovisningen sker senare.

BAKGRUND

Umeå tingsrätt, mark- och miljödomstolen, lämnade i en deldom den 3 oktober 2014 Boliden Mineral AB (Boliden) tillstånd till nuvarande och utökad verksamhet vid Aitikgruvan i Gällivare kommun med bl.a. brytning och anrikning av malm upp till en mängd av 45 miljoner ton per år. I villkor 8 för tillståndet föreskrevs följande.

8. Klarningsmagasinets dammar ska höjas till tillståndsgiven höjd senast vid utgången av år 2017. Det nya vattenmagasinet ska vara anlagt senast vid utgången av år 2020. Vattenhanteringen ska planeras och bedrivas så att bräddning till recipient minimeras.

Boliden har nu ansökt om ändring av villkor 8.

YRKANDEN M.M.

Boliden

Boliden har yrkat att mark- och miljödomstolen med stöd av 24 kap. 13 § miljöbalken ändrar villkor 8 enligt domstolens dom den 3 oktober 2014 i mål M 3093-12 så att det ges följande lydelse (ändringen kursiverad).

8. Klarningsmagasinets dammar ska höjas till tillståndsgiven höjd senast vid utgången av år 2017. Det nya vattenmagasinet ska vara anlagt senast vid utgången av år 2022. Vattenhanteringen ska planeras och bedrivas så att bräddning till recipient minimeras.

Länsstyrelsen i Norrbottens län

Länsstyrelsen i Norrbottens län (länsstyrelsen) har medgett en villkorsändring om att anläggandet av det nya vattenmagasinet kan senareläggas åtminstone med ett år, från utgången av år 2020 till utgången av år 2021. Länsstyrelsen har vidare anfört att även frågan om utformningen av det nya vattenmagasinets dammar både kan och bör hanteras inom ramen för villkorsändringsfrågan i detta mål och har föreslagit ett justerat villkorsförslag med tillhörande förslag på redovisning enligt följande formulering (tillägg kursiverat utöver vad bolaget tidigare redovisat).

8. Klarningsmagasinets dammar ska höjas till tillståndsgiven höjd senast vid utgången av år 2017. Det nya vattenmagasinet ska vara anlagt senast vid utgången av år 2022. Vattenhanteringen ska planeras och bedrivas så att bräddning till recipient minimeras.

Bolaget ska senast vid utgången av år 2020 till tillsynsmyndigheten redovisa den slutliga utformningen av dammarna för vattenmagasinet. Av redovisningen ska framgå hur utformningen av dammarna, i tillämpliga delar, uppfyller vad som föreskrivs i RIDAS och GruvRIDAS i fråga om bl.a. filterregler, säkerhetsfaktorer för dammstabilitet och efterbehandlingsfas. Anläggningsarbetena avseende dammarna för vattenmagasinet ska kontrolleras och slutbesiktigas av fristående kontrollant beträffande överensstämmelse med vad som anges i ovan nämnda branschföreskrifter och av bolaget redovisad slutlig utformning av dammarna enligt ovan.

Vidare har länsstyrelsen föreslagit ett tillägg om delegation med följande utformning.

Mark- och miljödomstolen överlåter med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken åt tillsynsmyndigheten att meddela de villkor och föreskrifter om försiktighetsmått som kan behövas i fråga om åtgärder och utformning för vattenmagasinets och HS-magasinet dammar, i tillämpliga delar, uppfyller vad som föreskrivs i RIDAS och Gruv-RIDAS, eller i övrigt beträffande tillämpning av bästa möjliga teknik, BAT.

GRUNDER M.M.

Bolaget

Allmänt om vattenhanteringen vid Aitikgruvan

Inom verksamheten vid Aitikgruvan uppstår, efter att värdemineralen utvunnits från malmen, en restprodukt i form av anrikningssand. Anrikningssanden deponeras i ett sandmagasin. I anrikningsprocessen vid verksamheten används stora mängder vatten. Överskottsvatten pumpas tillsammans med anrikningssanden till sandmagasinet. Dit pumpas även vissa andra vatten som samlas upp inom gruvområdet och

som behöver särhållas. I sandmagasinet sedimenterar sanden, samtidigt som vattnet rinner vidare till klarningsmagasinet, där ytterligare sedimentation av partiklar sker. Från klarningsmagasinet pumpas vattnet tillbaka till anrikningsverket för att återanvändas som processvatten.

Normalt finns ett överskott av vatten i vattenbalansen sett över ett helår, vilket medför att det finns ett behov av att brädda vatten. Under vintertid råder dock underskott i vattenbalansen, till följd av att vattenmassor binds upp i snö och is, vilket medför att vattennivån i klarningsmagasinet sjunker. Magasinet fylls sedan upp vid snösmältning och överskottet släpps ut i recipienten, bäcken Leipojoki.

Anläggandet av det nya vattenmagasinet

Bolidens tillstånd omfattar bl.a. komplettering av anrikningsprocesserna genom förbättrad avsvavling av anrikningssand och magasinering av anrikningssand i befintligt och påbyggt sandmagasin. Vidare omfattar tillståndet anläggande av damm H-S respektive damm H-S2, för att kunna magasinera högsvavlig anrikningssand, s.k. HS-sand, i en separat del av sandmagasinet benämnd ”HS-magasinet”. Tillståndet medger därtill uppförande av ett nytt vattenmagasin, en reningsanläggning samt en ny intern damm (VR) i vattenmagasinet för slamsedimentation.

Mot bakgrund av villkor 8 i tillståndet anlägger Boliden sedan år 2018 det nya vattenmagasinet i anslutning till Aitikgruvans befintliga sandmagasin.

Vattenmagasinet medför att lagringskapaciteten i vattensystemet vid Aitikgruvan ökar. Vattenmagasinet kommer att utföras med tre dammar: V1, V2 och VR.

Dammarna utformas på så sätt att vattenmagasinet kommer att bestå av två delar: VR-magasin respektive VM-magasin. Det förra magasinet är ett klarningsmagasin för processvatten och det senare magasinet används för att magasinera vatten inom industriområdet.

Som ett led i detaljprojekteringen av det nya vattenmagasinet har Boliden – genom modelleringar – uppdaterat vattenbalansen för Aitikgruvan. Av modelleringarna framgår bl.a. att inget vatten kommer att brädda ut från vattenmagasinet till klarningsmagasinet förrän tidigast år 2024.

Dessa nya modelleringar från år 2019 har gjorts utifrån andra data än de modelleringar som gjordes år 2012, inför upprättandet av tillståndsansökan. Resultatet av vattenbalansen är i förlängningen ett resultat av ingående data. Den väsentliga skillnaden i ingående data i den uppdaterade vattenbalansen år 2019, jämfört med tidigare data, är förändringar i anläggningsarbetena av HS-magasinet, vilket Boliden tidigare har redovisat inom ramen för den uppskjutna frågan U6 i tillståndet. Därvid har mark- och miljödomstolen genom deldom den 29 november 2017 i mål M 3093-12 bl.a. föreskrivit att högsvavlig anrikningssand ska magasineras i HS-magasinet senast från och med den 1 januari 2021 (villkor 34). Därmed kommer vatten att ledas från HS-magasinet till det nya vattenmagasinet i ett senare skede än vad som tidigare beräknats. Därtill ska noteras att frågan om eventuell rening av vatten från HS-magasinet alltjämt är uppskjuten inom ramen för prövotiden U6 och denna fråga kan få betydelse för tillrinningen till vattenmagasinet.

Skäl för ändring av villkor 8

Rättslig grund för ansökan

Av 24 kap. 13 § 2 miljöbalken framgår att efter ansökan av tillståndshavaren får tillståndsmyndigheten besluta att ändra eller upphäva andra bestämmelser och villkor i en tillståndsdom eller ett tillståndsbeslut än sådana som avser storleken av ersättningens belopp, dock att villkoret får upphävas eller mildras endast om det är uppenbart att villkoret inte längre behövs eller är strängare än nödvändigt eller om ändringen påkallas av omständigheter som inte förutsågs när tillståndet gavs.

Den villkorsändring Boliden nu yrkar påkallas av att villkoret i dess nuvarande lydelse är uppenbart strängare än nödvändigt. Den yrkade villkorsändringen påkallas även av omständigheter som inte förutsågs när tillståndet meddelades. Boliden utvecklar i det följande skälen för varför villkoret bör ändras i enlighet med yrkandet.

Det är uppenbart att villkoret är strängare än nödvändigt

Som Boliden uppfattar mark- och miljödomstolens domskäl i tillståndet är huvudsyftet med villkor 8 att volymen av vatten som bräddas till recipienten Leipojoki ska minska. Av domskälen framgår att mark- och miljödomstolen ansett att den minskning av bräddad volym som det nya vattenmagasinet möjliggör krävs för att verksamheten med bättre marginal ska kunna medverka till att miljö kvalitetsnormerna för nedströmsliggande recipienter kan följas år 2021.

Boliden konstaterar att uppfyllnadsfasen för det nya vattenmagasinet, enligt den nu redovisade vattenbalansberäkningen, kommer att pågå till i vart fall år 2024 med möjlighet att brädda till klarningsmagasinet tidigast samma år. Den av Boliden yrkade förlängda anläggningstiden, dvs. fram till och med utgången av år 2022, kommer inte medföra någon påverkan på utsläppen till recipienten från verksamheten vid Aitikgruvan. Den yrkade ändringen av villkor 8 kommer således inte att ha någon betydelse för villkorets syfte.

Därtill kommer att under anläggningsarbetena med vattenmagasinet hanteras mycket stora mängder material. En förlängning av anläggningstiden på det sätt som Boliden nu yrkar skulle därför medföra förbättrade förutsättningar beträffande logistiken rörande anläggningsarbetena. En förlängning av anläggningstiden leder även till en ännu säkrare fysisk arbetsmiljö eftersom nattarbetet minskar. Därtill blir projektets komplexitet mer hanterbarbart och den sociala arbetsmiljön blir bättre eftersom anläggandet kan ske under ett något lägre tempo, vilket leder till mindre stress.

Vidare kommer anläggandet av vattenreningsmagasinet (damm VR och V2) att fortgå enligt plan även om färdigställandet av vattenmagasinet senareläggs. VR-magasinet kommer att kunna tas in i produktion år 2020. Anläggandet av damm V1, som utgör den återstående delen av vattenmagasinet, planeras att påbörjas under år 2020, men med en mer utdragen anläggningstid. En förlängd anläggningstid skulle inte påverka den slutliga utformningen av dammarna för vattenmagasinet. Den planerade processen med omhändertagande av vatten från HS-magasinet kommer

inte att påverkas eftersom färdigställandet av VR-magasinet möjliggör ett omhändertagande av processvatten från HS-magasinet. Ingen påverkan finns heller på utsläpp från verksamheten då inkommande vatten kommer att innehållas i magasinen tills att avbördning kan ske till klarningsmagasinet.

Mot den ovan angivna bakgrunden anser Boliden sammanfattningsvis att det inte finns några hinder mot den yrkade ändringen av villkor 8. Boliden anser att den föreslagna nya lydelsen av villkoret svarar mot syftet med villkoret och sålunda får anses vara miljömässigt motiverad. Det anförda bör särskilt ses i ljuset av att den yrkade ändringen leder till förbättringar av arbetsmiljön av anläggningsarbetena. Det är därmed uppenbart att villkor 8 i dess ursprungliga lydelse är strängare än nödvändigt.

Ändringen påkallas även av omständigheter som inte förutsågs när tillståndet meddelades

Villkor 8 meddelades samtidigt som det senaste tillståndet meddelades, dvs. år 2014. Vid prövningen av tillståndet presenterade Boliden en konceptuell modell, vilken inte innehöll någon närmare bestämd anläggningstid, utan endast datum för anläggandets påbörjan för HS-, VR- och VM-magasinen.

Detaljprojekteringen av dessa magasin gjordes alltså efter det att tillståndet meddelades. Efter det – nämligen genom domstolens deldom den 29 november 2017 – avgjordes också vissa frågor som har stor betydelse för när vattenmagasinet behöver vara helt färdigställt. Genom deldomen har Boliden nu ålagts dels att inleda magasinering i HS-magasinet från och med år 2021, dels att uppföra damm VR senast den 31 december 2020. Behovet av ett vattenmagasin för att omhänderta vatten från HS-magasinet ligger således något längre framåt i tiden än vad som förutsågs när tillståndet meddelades. Därtill innebär anläggandet av VR-dammen att allt vatten kan innehållas i vattenmagasinet även om färdigställandet av damm V1 förskjuts något.

På grund av det sagda menar Boliden att det tillkommit nya oförutsedda omständigheter sedan tillståndet meddelades såvitt angår tidpunkten för behovet av det i villkor 8 angivna vattenmagasinet. Villkor 8 ska därför ändras i enlighet med Bolidens yrkande.

Länsstyrelsens yttranden

Skäl för ändring - förlängning

Länsstyrelsen bedömer att de skäl som bolaget har åberopat som grund för yrkandet om senareläggning till år 2022, kan ifrågasättas vara tillräckliga.

Som bolaget helt riktigt har anfört genom begäran framgår av 24 kap. 13 § punkt 2 miljöbalken att tillståndsmyndigheten får besluta om att ändra bestämmelser och villkor i en tillståndsdom, endast om det är uppenbart att villkoret är strängare än nödvändigt eller om ändringen påkallas av omständigheter som inte förutsågs när tillståndet gavs.

Med ledning av vad bolaget hittills har redovisat i frågan uppfattar länsstyrelsen att det kan ifrågasättas om det föreligger ett sådant uppenbarhetsrekvisit som avses i nämnda lagrum. Av domskälen till 2014-års deldom framgår redan där vilken hänsyn som har tagits till de tidsaspekter som bolaget nu gör gällande enligt följande. ”... domstolen tagit hänsyn till vad bolaget anfört om svårigheterna med att forcera dammbyggnationer och problemen med att genomföra många projekt samtidigt. Det bör dessutom föreskrivas att vattenhanteringen ska planeras och bedrivas så att bräddning minimeras.”

Till saken hör att av praxis framgår att det är tillståndshavaren som ska visa att det föreligger förutsättningar för att upphäva eller mildra ett villkor (se MÖD 2002:56).

Miljööverdomstolen har genom domen anfört att bestämmelsens ordalydelse (24 kap. 13 § punkt 2 miljöbalken) tillsammans med den praxis som utbildades under miljöskyddslagens (1969:387) tid, då ifrågavarande bestämmelse var införd i 27 §, talar för att en ansökan från en tillståndshavare att upphäva eller mildra ett villkor

ska bedömas restriktivt. Länsstyrelsen har uppfattat att det är oklart hur bolaget ser på detta.

Länsstyrelsen har emellertid förklarat sig i sak vara beredd att ändå delvis tillmötesgå bolagets begäran. Detta genom att medge en villkorsändring om att anläggandet av det nya vattenmagasinet kan senareläggas åtminstone med ett år, från utgången av år 2020 till förmån för utgången av år 2021.

Dammars utformning

Villkorssammanhang

Länsstyrelsen konstaterar däremot att bolaget inte är berett att tillmötesgå vad länsstyrelsen har anfört i fråga om att det nu inte ens är klarlagt hur den slutliga utformningen av dammarna för vattenmagasinen ska uppfattas och/eller lever upp till gällande riktlinjer och normer för dammanläggningar, samt nödvändigheten av att få klarhet i detta.

Förutom vad miljööverdomstolen (MÖD 2002:56) har uttalat i fråga om restriktiv tillämpning av villkorsändring, anser länsstyrelsen att den nu aktuella villkorsfrågan även måste ses i ett vidare sammanhang och inte så snävt som bolaget nu gör gällande. Detta genom att avfärda frågor om dammars anläggande och utformning som har både direkt och indirekt koppling till det nu aktuella vattenmagasinet i sig och i sitt sammanhang.

Med detta menar länsstyrelsen att den nu aktuella villkorsfrågan (villkor 8) genom mark- och miljödomstolens deldom från år 2014 har prövats både samlat och integrerat i syfte att ge en bättre helhetsbild av de olika miljöeffekter som en verksamhet riskerar att medföra (prop. 1997/98:45, Del 1, s. 168 ff.). Med denna utgångspunkt har nu gällande tillstånd med tillhörande villkor fastställts. MÖD har genom den så kallade Gruvbergsdomen (MÖD 2011:51), uttalat att utformningen av ett tillstånd och de villkor som fastställs för driften av verksamheten har avgörande betydelse för möjligheten att utöva en effektiv tillsyn och avgöra om tillståndet följs, men även för att verksamhetsutövaren själv ska kunna överblicka vilka krav

som gäller och få förutsättningar att följa och utveckla sitt miljöarbete (a. prop. s. 171).

Enligt samma domstol är förutsättningen för att kunna åstadkomma att meddelade tillstånd uppfyller dessa krav, att tillståndsansökan har en lämplig avgränsning och omfattar relevanta miljömässiga konsekvenser så att dessa kan beaktas, samt att det kan tryggas att de får den reglering som bedöms nödvändig (MÖD 2006:6 och 2006:54).

Vidare har domstolen, med hänvisning till vad miljööverdomstolen genom sin dom i mål nr M 10104-04, konkret anfört att ett magasinssystem, normalt sett är en skyddsåtgärd kopplad till den tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheten som i det fallet anrikning utgör och hänger därför prövnings- och tillståndsmässigt naturligt samman med denna.

Att bolaget nu genom förevarande ansökan – i motsats till ovan nämnda utgångspunkter - tycks mena att villkorsändringsfrågan inte har någon relevans för i vilket sammanhang som den tidigare har beslutats, anser länsstyrelsen rimligtvis kan ifrågasättas vara förenligt med det synsätt som lag och praxis har gett uttryck för. Med detta menar länsstyrelsen - i motsats till bolaget - att det finns ett tekniskt och miljömässigt samband mellan å ena sidan frågan om tidpunkten för färdigställandet av vattenmagasinet och å andra sidan utformningen av dess dammar och närliggande magasin (HS-magasinet dammar). I analogi med vad miljööverdomstolen har uttalat, har länsstyrelsen nu svårt att se att dessa magasin/dammar inte är att betrakta som ett system av skyddsåtgärder som bör beaktas.

Det är således inte såsom bolaget påstår, att frågan i målet endast rör vid vilken tidpunkt som vattenmagasinet ska uppnå sin fulla kapacitet, utan även fråga om att genom olika skyddsåtgärder sammantaget säkerställa vad som krävs för att verksamheten med bättre marginal ska kunna nå miljökvalitetsnormen (MKN) i recipienten till år 2021.

Frågan om dammarnas utformning är även av betydelse för att i övrigt kunna uppnå vad mark- och miljödomstolen har anfört genom domskälen om att vattenhanteringen ska planeras och bedrivas så att bräddning minimeras. Genom en lämplig utformning av både grundläggning och dammutformning kan det diffusa läckaget av processvatten under och genom dammarna minimeras.

Det kan i sammanhanget inte heller uteslutas att en bidragande orsak till att bolaget vill skjuta på anläggandet är att bolaget nu inte har klart för sig hur berörda dammar ska anläggas och utformas. I annat fall borde bolaget redan nu kunna redovisa både hur vattenmagasinets och HS-magasinets dammar rätteligen ska utformas med hänsyn till alla relevanta krav och riktlinjer. Bolaget bör lämna klagande härom.

Justerat förslag

Mot bakgrund av det ovan nämnda menar länsstyrelsen att utförandefrågan både kan och bör hanteras inom ramen för villkorsändringsfrågan i förevarande mål, exempelvis genom att bolaget föreslår ett justerat villkorsförslag/redovisningskrav. Detta genom vilket det även säkerställs att berörda dammar i alla relevanta avseenden lever upp till gällande krav och riktlinjer. Likaså när detta senast ska redovisas för länsstyrelsen i egenskap av tillsynsmyndighet så att länsstyrelsen kan genomföra ändamålsenlig uppföljning och kontroll. Ett av bolaget justerat villkor 8 skulle med fördel kunna utformas enligt länsstyrelsens förslag med tillhörande föreslagen delegation.

För det fall att bolaget skulle medges ytterligare tid för anläggandet av det nya vattenmagasinet i kombination med en föreskrift med redovisningskrav – får bolaget som en konsekvens härav – även en utökad tidsram för att närmare utreda och redovisa hur dammarna ska utformas för att uppnå förväntade krav. Det ovan nämnda är inte endast i syfte att få klarlagt huruvida dammarna faktiskt kommer att leva upp till gällande krav. Som framgår ovan är syftet även att länsstyrelsen i egenskap av tillsynsmyndighet ska kunna kontrollera att dammarna utförs med den funktion/skyddsåtgärd och den säkerhet som tillståndet får anses förutsätta.

Länsstyrelsen uppfattar att mark- och miljödomstolen genom 2014-års deldom inte har gett länsstyrelsen i egenskap av tillsynsmyndighet tillräckliga förutsättningar för att kunna genomföra en för nu aktuella dammar ändamålsenlig tillsyn. Därför är det angeläget att länsstyrelsen även får klarhet i utförandefrågan snarast möjligt.

Om länsstyrelsen senare skulle finna att vad bolaget har redovisat för myndigheten i fråga om hur den slutliga utformningen av dammarna för vattenmagasinen – mot förmodan – inte lever upp till gällande krav för dammanläggningar, kan myndigheten med stöd av 24 kap. 5 § miljöbalken väcka fråga om nya villkor. Även om bolaget har anfört att det i första hand förordar att frågan om utförandet ska hanteras i samförstånd mellan bolaget och länsstyrelsen inom ramen för tillsynen, konstaterar länsstyrelsen att så hittills inte har skett.

Trots att länsstyrelsen under minst tre tillsynsmöten har påpekat betydelsen av att få klarhet i utförandefrågan, däribland med hänsyn till vad Åke Nilsson, WSP, har anfört, bedömer länsstyrelsen att bolaget inte har hanterat och redovisat vad myndigheten har efterfrågat. Länsstyrelsen bedömer därför att frågan nu även måste kanaliseras prövningsvägen.

Bolagets bemötande

Bolidens inställning

Boliden vidhåller sin ansökan om villkorsändring och anser att villkoret bör ges den utformning som bolaget har yrkat i ansökan.

Boliden har ingen erinran mot att redovisa den slutliga utformningen av dammarna till tillsynsmyndigheten, under förutsättning att vattenmagasinet ska färdigställas senast vid utgången av år 2022, och överlåter till domstolen att avgöra om detta behöver föreskrivas i villkor.

Boliden motsätter sig emellertid att villkoret kompletteras med föreskrift om kontroll och slutbesiktning av fristående kontrollant. Boliden motsätter sig också att

det föreskrivs bemyndigande för tillsynsmyndigheten avseende utformningen av HS-magasinet och vattenmagasinets dammar.

Skäl för ändring av villkor 8

Boliden vidhåller att bolaget, genom de redovisningar som gjorts i ansökan med bilagor, har visat att det föreligger förutsättningar att ändra villkoret på det sätt som Boliden föreslår. Boliden är medvetet om att bestämmelserna om villkorsändring ska tillämpas restriktivt. Som Boliden framfört i tidigare yttrande kommer den föreslagna ändringen emellertid inte få någon betydelse för förutsättningarna att innehålla vatten i det nya vattenmagasinet eller mängden vatten som kommer att bräddas från klarningsmagasinet. Boliden vidhåller därför att det saknar betydelse ur miljösynpunkt om vattenmagasinets dammar färdigställs år 2021 eller 2022.

Frågan om dammarnas utformning

Boliden vidhåller vad som anförts i yttrandet den 4 mars. Boliden kan inte se att länsstyrelsens synpunkter föranleder att ytterligare villkor eller bemyndiganden beträffande dammarnas utformning ska föreskrivas i den nu aktuella prövningen. Boliden menar att det är angeläget att förevarande prövning avgränsas till den ansökta villkorsändringen och inte utvidgas till att omfatta andra skyddsåtgärder. Såvitt avser utformningen av Aitikgruvans olika dammar så är det Bolidens uppfattning att frågorna lämpligast hanteras av Boliden i enlighet med de riktlinjer och rekommendationer som generellt tillämpas beträffande dammsäkerhet. För domstolens kännedom redovisas i bilaga till detta yttrande Bolidens arbete med dammsäkerhet och kontroller av befintliga och tillkommande dammanläggningar. Uppgifterna är hämtade ur Bolidens årsrapport gällande dammsäkerhet för år 2019 enligt 8 § förordningen om dammsäkerhet. Boliden anser att detta förhållningssätt fungerar väl och att det även fortsättningsvis bör tillämpas generellt för tillkommande dammanläggningar.

För HS-magasinet dammar har därtill föreskrivits ett särskilt förfarande med en fristående kontrollant. Boliden ser inte skäl att i detta sammanhang särskilt bemöta den kritik som länsstyrelsen framför beträffande hantering och redovisning inom

ramen för detta förfarande. Boliden konstaterar dock att det är fråga om ett alltjämt pågående arbete. Frågor gällande HS-magasinet utformning bör således hanteras inom ramen för det arbetet. Boliden anser inte att ett förfarande med fristående kontrollanter ska utsträckas till att omfatta alla tillkommande dammanläggningar.

Som Boliden tidigare anfört så är utformningen av HS-magasinet dammar förknippade med särskilda omständigheter som inte gör sig gällande för t.ex. vattenmagasinet.

Oaktat vad som anförs ovan kan Boliden dela länsstyrelsens uppfattning att det finns betydande frågeställningar kopplade till den slutliga utformningen av vattenmagasinet dammar. Boliden utesluter inte att dessa frågor kan komma att behöva hanteras genom ytterligare ett prövningsförfarande (en villkorsändring eller tillståndsprövning). Boliden ser möjligheter att tillgodose syftet med vattenmagasinet, med betydligt mindre miljöpåverkan, även i ett scenario där V1-dammen inte skulle byggas. Om och hur dessa möjligheter kan realiseras behöver utredas ytterligare med avseende på vattenbalans och tekniska, ekonomiska, miljömässiga och juridiska frågor. Ett internt projekt för utredningarna initieras just nu och kommer att genomföras skyndsamt. Boliden ser också möjligheter att i detta sammanhang kunna tillgodose länsstyrelsens önskemål om en mer detaljerad redovisning av magasinets utformning. För att detta ska vara möjligt är det dock angeläget att Boliden först får klarhet i vilka tidsfrister som ska gälla för vattenmagasinet anläggande. Det är därför angeläget att den ansökta villkorsändringen nu prövas av domstolen.

DOMSKÄL

Efter ansökan av tillståndshavaren får tillståndsmyndigheten enligt 24 kap. 13 § andra stycket punkten 2 miljöbalken besluta att ändra eller upphäva bestämmelser och villkor i en tillståndsdom eller ett tillståndsbeslut. Villkor får dock upphävas eller mildras endast om det är uppenbart att villkoret inte längre behövs eller är strängare än nödvändigt, eller om ändringen påkallas av omständigheter som inte förutsågs när tillståndet gavs.

I detta fall har Boliden ansökt om ändring av villkor 8 i gällande tillståndsdom för bolagets gruvverksamhet i Aitik i Gällivare kommun. Ändringen avser tidpunkten för när det nya vattenmagasinet ska vara anlagt och innebär en begäran om att tiden för detta ska förlängas med två år, till utgången av år 2022. Bolaget har som rättslig grund angett att villkoret är uppenbart strängare än nödvändigt och även att villkorsändringen påkallas av omständigheter som inte förutsågs när tillståndet meddelades.

Boliden har som stöd för sin inställning redovisat bl.a. en vattenbalansrapport med simuleringar för Aitiks vattenhanteringssystem. Simuleringarna visar, enligt bolaget, att bräddning från det nya vattenmagasinet till klarningsmagasinet kommer att ske tidigast år 2024. Bolagets övergripande slutsats av detta är att en förlängd anläggningstid för vattenmagasinet till och med utgången av år 2022 inte kommer att medföra någon påverkan på utsläppen till recipienten. Boliden anför mot den bakgrunden att det saknar betydelse från miljösynpunkt om vattenmagasinets dammar färdigställs år 2020, 2021 eller 2022.

Länsstyrelsen har ifrågasatt om de skäl bolaget åberopat är tillräckliga och har betonat att ansökningar om ändring av villkor enligt praxis ska bedömas restriktivt. Länsstyrelsen har emellertid förklarat sig i sak vara beredd att medge en villkorsändring om att anläggandet kan senareläggas åtminstone ett år.

Mark- och miljödomstolen konstaterar för sin del att det alltid finns osäkerheter i den typ av simuleringar som bolaget har gjort, särskilt med tanke på att så stor del av inflödet av vatten till systemet utgörs av nederbörd och ytavrinning. Domstolen bedömer dock att bolaget tagit hänsyn till detta och att prognoserna har tillräcklig säkerhet för att ligga till grund för de slutsatser som bolaget dragit. Med den utgångspunkten bedömer domstolen att det aktuella villkoret kan anses vara strängare än nödvändigt. Mark- och miljödomstolen bedömer således att det i detta fall föreligger förutsättningar att med stöd av 24 kap. 13 § miljöbalken ändra tidigare föreskrivet villkor i enlighet med bolagets yrkande.

Länsstyrelsen har vidare uppmärksammat att det inte är klarlagt hur den slutliga utformningen av dammarna för vattenmagasinen ska uppfattas leva upp till gällande riktlinjer och normer för dammanläggningar, samt nödvändigheten av att få klarhet i detta. Länsstyrelsen anför att frågor om dammars anläggande och utformning har både direkt och indirekt koppling till det nu aktuella vattenmagasinet och redovisar flera skäl för att detta behöver regleras genom tillägg till det villkor som bolaget vill ändra, villkor 8. Länsstyrelsen anger vidare att utformningen av ett tillstånd och de villkor som fastställs för driften av verksamheten har avgörande betydelse för möjligheten att utöva en effektiv tillsyn och avgöra om tillståndet följs.

Mark- och miljödomstolen har i huvudsak inga invändningar i sak mot de argument som länsstyrelsen lyfter fram men ser trots det problem med att tillmötesgå länsstyrelsens yrkanden i flera delar. När det gäller förslagen till utvidgning av villkor 8 så bedömer domstolen att dessa kan bifallas endast om de har ett rättsligt eller sakligt samband med den ändring som bolaget för egen del har yrkat och om det behövs för att villkorsändringen ska få ett lämpligt innehåll (jfr. bl.a. Mark- och miljööverdomstolens dom den 14 mars 2017 i mål nr M 2449-16).

Länsstyrelsen menar – i motsats till bolaget – att det finns ett tekniskt och miljömässigt samband mellan å ena sidan frågan om tidpunkten för färdigställandet av vattenmagasinet och å andra sidan utformningen av dess dammar och närliggande magasin (HS-magasinet dammar). Länsstyrelsen har också utvecklat sin inställning i denna del.

Mark- och miljödomstolen gör dock i denna del i huvudsak en annan bedömning. Eftersom behovet av granskning av att berörda dammar lever upp till gällande krav och riktlinjer i grunden inte är en följd av den sökta villkorsändringen, saknas det förutsättningar för domstolen att i samband med prövningen av bolagets ansökan om villkorsändring även ändra villkoret helt i överensstämmelse med länsstyrelsens förslag. Boliden har dock i sin senaste inlägga angett att bolaget inte har någon erinran mot att redovisa den slutliga utformningen av dammarna till tillsynsmyndigheten, under förutsättning att vattenmagasinet ska färdigställas senast vid utgången

av år 2022. Bolaget anger att det överlåter till domstolen att avgöra om detta behöver föreskrivas i villkor.

Mark- och miljödomstolens finner att det i detta fall är lämpligt att komplettera villkoret med en sådan föreskrift. Skrivningen liknar i denna del den skrivning bolaget själv föreslog som provisorisk föreskrift vid prövningen angående ändring av utredningsföreskriften U6 år 2015 och överensstämmer också delvis med vad länsstyrelsen nu har yrkat. Beroende på de osäkerheter om tidsplaneringen för färdigställandet av vattenmagasinet som föreligger bedömer domstolen att det är lämpligt att länsstyrelsen, om det finns särskilda skäl, får medge att redovisningen av den slutliga utformningen av dammarna senareläggs.

Mark- och miljödomstolen föreskriver således inte, inom ramen för detta mål, att anläggningsarbetena avseende dammarna för vattenmagasinet ska kontrolleras och slutbesiktas av fristående kontrollant och domstolen ser inte heller något utrymme för eller tydligt behov av att meddela en delegation i enlighet med länsstyrelsens yrkande. Det kan dock i detta sammanhang påpekas att länsstyrelsen i egenskap av tillsynsmyndigheten enligt 26 kap. 9 § miljöbalken har relativt stort utrymme att, om det finns anledning, besluta om de förelägganden och förbud som behövs, särskilt om det gäller säkerhetshöjande åtgärder vid en damm som klassificerats enligt 11 kap. 24-25 §§ miljöbalken.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (MMD-01)

Överklagande senast den 22 maj 2010.

Magnus Bygdemark

Erik Olauson

I domstolens avgörande har rådmannen Magnus Bygdemark, ordförande, och tekniska rådet Erik Olauson deltagit.

Hur man överklagar

Dom i mark- och miljödomstol som första instans

MMD-01

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.